

Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului (CREDO)

Poziția publică

Promovarea standardelor de etică, transparenței, nepolitizării și evitării conflictelor de interese prin autoreglementarea sectorială necesare pentru a redresa scăderea de încredere în sectorul neguvernamental și mass-media

Problema

Pe parcursul anului 2016 nivelul de încredere în organizațiile neguvernamentale a atins punctul minim de 15% (scăzut cu 10%).

Cota de încredere în sectorul neguvernamental este doar de 15% (media stabilă anterioară fiind 26-30%) cel mai jos nivel din toate perioadele de măsurare. În mass-media la 31% (scăzut cu 9%), punctul cel mai jos înregistrat din 2003ⁱ, scăderea similară a avut loc doar în noiembrie 2014-martie 2015. Comparativ, în aceeași perioadă scăderea încrederii în instituțiile publice a fost doar de 2-4%ⁱⁱ (cu excepția primăriei).

Pe fundalul creșterii capacităților organizaționaleⁱⁱⁱ, cauzele scăderii percepției de încredere (tendințe)^{iv} în sectorul neguvernamental sunt:

1) comercializarea culturii organizaționale, 2) detașarea de cetățenii constituenți, 3) dependența financiară externă de granturi (90%) cu asimilarea priorităților respective, 4) susținerea directă a candidaților politici, 5) resursele limitate și subdezvoltarea organizațiilor locale care revigorează relația directă cu cetățenii^v, 6) integritatea contestată inclusiv prin lipsa standardelor de activitate.

În domeniul mass-media^{vi} se afirmă o expunere comparabilă ”se atestă o situație generală gravă a mass-media, cele mai afectate zone fiind de contextul politic, urmat de mediul economic și de securitatea spațiului mediatic, ca parte a securității spațiului informațional național”.

Răsună propunerile din partea unora de înlăturare a restricțiilor de implicare politică a organizațiilor neguvernamentale contrar standardelor internaționale consacrate, jurisprudenței constituționale din majoritatea jurisdicțiilor țărilor democratice, interdicțiilor de finanțare a activităților politice prin granturi.

Evoluții

(Auto)reglementări. Codul de etică al ONG-urilor a fost agreat de sute de organizații în anul 2008 de Forumul ONG-urilor^{vii}. Acesta prevede cele mai importante cerințe de integritate în sectorul societății civile: *transparența inclusiv financiară, evitarea conflictelor de interese, neimplicarea politică, responsabilitate și onestitate în raport cu instituțiile publice, aportul voluntar, autoritatea afirmațiilor, responsabilitatea primară față de cetățeni*. Regretabil, însă nu a fost creat organul de autoreglementare în pofida investițiilor donatorilor externi. În mass-media, un nou Codul deontologic a fost promovat în 2009 care prevede: *acuratețea faptelor, separarea faptelor de opinii, dreptul la replică, protecția surselor, denunțarea cenzurii, evitarea conflictului de interese, imparțialitatea și neapartenența politică*. Organul de autoreglementare – Consiliul de Presă – examinează^{viii} abaterile deontologice la sesizare adoptând recomandări începând cu anul 2009. Numărul sesizărilor rămâne mic, lipsește sesizările privind conflicte de interese, apartenența politică. Obiectivul 2.4 a prevăzut aplicarea Codului de etică a ONG (2012-15)^{ix} – însă nerealizat.

Reglementări inadecvate. Neimplicarea în susținerea directă a candidaților politici^x, interdicția utilizării resurselor organizaționale și financiare în susținerea candidaților politici, disocierea promptă de membrii/angajații organizației care încalcă regimul de apartenență politică sunt declarative. Autoreglementarea inadecvată. În cazul mass-media reglementările date lipsesc.

Suținerea financiară. Sursele de finanțare domestice sunt inadecvate, la sfârșitul anului 2016, a fost adoptat mecanismul de desemnare procentuală de 2%^{xi} (compensează în mică măsură dependența de sursele externe), însă fără instrumentul eficient (Comisia de certificare formală) de verificare a corespunderii utilității publice, integrității, transparenței prealabile obținerii statutului beneficiar a desemnării procentuale. Contractarea socială din bugetul public pentru sectorul neguvernamental funcționează doar pentru unele servicii sociale și de sănătate.

Suținerea culturii de voluntariat, de formare a deprinderilor și implicației comunitare. Adoptarea legii voluntariatului și implementarea acesteia prin facilitarea organizațiilor de găzduire a voluntariatului și formarea deprinderilor^{xii}.

Soluții

Standarde și mecanisme eficiente de integritate prin (auto)reglementări. În sectorul neguvernamental, instituirea standardelor și mecanismelor de integritate (aplicarea defectuoasă) în sectorul public (transparența activității și financiară, declararea averilor și intereselor, publicitatea achizițiilor, depolitizarea funcției publice, controlul circuitului ilicit al banilor^{xiii}, garanții contra influențelor necorespunzătoare), exercită presiune asupra instituirii standardelor și mecanismelor relevante în sectorul neguvernamental și mass-media nu a înregistrat progrese relevante în ultimii 6-7 ani. Instituirea mecanismelor și standardelor prin reglementări, dar mai important prin autoreglementări după multiple exemple din țările UE și din SUA^{xiv}.

Diversificarea surselor financiare interne, publicitatea finanțărilor externe. În sectorul neguvernamental, extinderea surselor de finanțare internă prin intermediul eficientizării și asigurării integrității mecanismului de direcționare a impozitului, contractării sociale, alocării resurselor pentru prestarea serviciilor și activităților publice de sectorul neguvernamental și media sunt necesare. Practicile europene prezumă publicitatea beneficiarilor granturilor inclusiv partea descriptivă și rapoartele^{xv} - asigurarea realizării acestora. În mass-media asigurarea competiției autentice în piața publicității și reclamei, inclusiv prin diminuarea rolului intermediarilor.

Consiliul ONG și organizațiile neguvernamentale vor respinge ferm încercările de politizare a organizațiilor neguvernamentale și de atragere a acestora în activitatea politică. Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Parlamentul și partidele politice vor respinge ferm acest atentat asupra caracterului nepolitic al activității necomerciale.

Referințe și contacte: www.CReDO.md, ostaf@credo.md, Sergiu Ostaf, 78551055.

ⁱ http://www.ipp.md/public/files/Barometru/BOP_10.2016_anexe.pdf

ⁱⁱ Creșterea încrederii în organizațiile neguvernamentale și mass-media s-a înregistrat doar în perioada iulie 2009-noiembrie 2009 cu 6-10%, toate instituțiile publice și societate au cunoscut o creștere similară.

ⁱⁱⁱ USAID SCOs Sustainability Inex 2015,

https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/EuropeEurasia_FY2014_CSOSI_Report.pdf#page=161, L.Chiriac, E.Tugui, SCOs from Moldova2014, http://www.csdialogue.eu/sites/default/files/mapping_md_idis.pdf,

^{iv} <https://www.weforum.org/agenda/2015/01/why-is-trust-in-ngos-falling/>, <http://www.edelman.com/global-results/>

^v EU Joint Analysis, chapter 9, p. 65, Programming Moldova 2020, 2016 https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/joint_analysis_0.pdf

^{vi} <http://media-azi.md/ro/publicatii/indicele-situa%C8%9Biei-mass-media-ismm-din-republica-moldova-%C3%AEn-2016>

^{vii} Forumul ONG 2008, Codul de etică a ONG <http://www.consiliulong.md/code-of-ethics/>

^{viii} <http://consiliuldepresa.md>

^{ix} <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=346217&lang=1>

^x Art. 8 (4, 5) al legii cu privire la societățile obștești <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=325424>

^{xi} Hotărârea Guvernului 1286/2016 <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=367801>

^{xii} <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=336054&lang=1>

^{xiii} Section 5.3, MoneyVal on Moldova, 2012,

[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/RMDV_MER_MONEYVAL\(2012\)28_en.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/RMDV_MER_MONEYVAL(2012)28_en.pdf)

^{xiv} Code of Ethics for Nonprofits in US, <https://www.councilofnonprofits.org/tools-resources/code-of-ethics-nonprofits>, EC on

Transparency and Accountability of NPs in the EU <http://ecnl.org/european-commission-publishes-ecnl-study-on-transparency-and-accountability-of-npos-in-the-eu-2/>, EC Code of Conduct for nonprofit organizations, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-is-new/public-consultation/2005/pdf/contributions/epha_en.pdf, World Organization of NGOs, World

Code of Ethics and Conduct for NGOs <http://www.wango.org/codeofethics.aspx>, ICNL Code of Ethics for NGOs in Central and Eastern

Europe including analytical integrity, responsibility to public, adherence to concept of good,

http://www.icnl.org/research/journal/vol11iss3/special_2.htm

^{xv} http://ec.europa.eu/budget/fts/index_en.htm, <http://ec.europa.eu/europeaid/work/funding/beneficiaries>, <http://amp.gov.md/portal/>